

Välkommen till Nordiska ministerrådet

– arbete och arbetsformer

Nordiska
ministerrådet

Välkommen till Nordiska ministerrådet – arbete och arbetsformer

ANP 2018:795

ISBN 978-92-893-5721-0 (PRINT)

ISBN 978-92-893-5722-7 (PDF)

ISBN 978-92-893-5723-4 (EPUB)

<http://dx.doi.org/10.6027/ANP2018-795>

© Nordiska ministerrådet 2018

Layout: Louise Jeppesen

Tryck: Rosendahls

Printed in Denmark

Det nordiska samarbetet

Det nordiska samarbetet är ett av världens mest omfattande regionala samarbeten. Det omfattar Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt Färöarna, Grönland och Åland.

Det nordiska samarbetet är politiskt, ekonomiskt och kulturellt förankrat och en viktig del av europeiskt och internationellt samarbete. Den nordiska gemenskapen arbetar för ett starkt Norden i ett starkt Europa.

Det nordiska samarbetet vill styrka nordiska och regionala intressen och värderingar i en global omvärld. Gemensamma värderingar länderna emellan bidrar till att stärka Nordens ställning som en av världens mest innovativa och konkurrenskraftiga regioner.

Nordiska ministerrådet

Nordens Hus

Ved Stranden 18

1061 København K

www.norden.org

Ladda ner och beställ nordiska publikationer: www.norden.org/nordpub

Välkommen till Nordiska ministerrådet

– arbete och arbetsformer

Nordiska
ministerrådet

Innehåll

Välkommen till Nordiska ministerrådet	7
Inledning	11
Historik	11
Norden – världens mest integrerade region	13
Tillsammans är vi starkare	15
Nordisk nytta	19
Organisation och struktur	21
Statsministrarna	21
Ministerråden	21
Ordförandeskapet	24
Färöarna, Grönland och Åland	25
Ämbetsmannakommittéerna	25
Generalsekreterarens roll och initiativrätten	26
Sekretariatet	26
Nordiska institutioner och samarbetsorgan	29
Nordiska ministerrådets internationella samarbete	31

Det praktiska arbetet	35
Budgetprocessen	35
Exempel på budget – Budget 2018	37
Samarbetet mellan ordförandeskapet och sekretariatet	38
Det tvärgående samarbetet	38
Språkhanteringen i Nordiska ministerrådet	39
 Nordiska rådet	 41
Om Nordiska rådet	41
Ärenden som involverar Nordiska rådet	42
Nordiska rådets priser	45
 Centrala dokument och förkortningar	 46
Dokument och system som är nyttiga att känna till	46
Förkortningar	47

FOTO: NORDEN.ORG, MAGNUS FRÖDERBERG

Nordiska ministerrådet består av de nordiska länderna Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. Därutöver deltar Färöarna, Grönland och Åland.

Välkommen till Nordiska ministerrådet

Det nordiska samarbetet är på många sätt unikt. Någon motsvarighet till stater som har så nära relationer finns knappast någonstans i världen.

Det nordiska projektet initierades i skuggan av erfarenheterna från andra världskriget. Det var då uppenbart att nationalismen hade nått vägs ände. Den utgjorde ett ödesdigert hot, inte bara mot människans värdighet och kultur, utan till och med mot människans fysiska överlevnad. Under åren som gick blev det nordiska samarbetet allt mer intensivt och är idag är det mer omfattande än någonsin. Den framtida utvecklingen ser också ut att kräva ännu mer nordiskt samarbete. Efterfrågan på Norden och nordiska lösningar har förmodligen aldrig varit större. Utgångspunkten är god. Norden är utomordentligt rikt på tillgångar inom många olika områden. Norden har en stark position i världen. Norden ligger i topp i ett flertal globala index och utvecklingspotentialen förgrenar sig i oräkneliga och komplexa mönster.

I en värld med ekonomisk ojämlikhet, med vacklande ekonomier och ett världssamfund under press, har det

nordiska samarbetet blivit allt mer aktuellt. Världens länder står inför den tvingande utmaningen att gemensamt utveckla sina politiska system på ett sätt som motverkar utanförskap och gynnar social jämlikhet, konkurrenskraft, hållbar tillväxt och demokrati. Här kan den nordiska modellen utgöra en ömsesidig inspirationskälla. Många är intresserade av våra tillvägagångssätt och erfarenheter.

Det nordiska samarbetet är en enastående möjlighet – för att övervinna begränsningar och instängdhet, men också när det gäller att vidga perspektivet, att låta sig inspireras och inte automatiskt inta försvarsposition när vi möter de olikheter som trots allt existerar mellan de nordiska länderna. Nordiska ministerrådet är en internationell organisation i hjärtat av Norden och Nordens historia. Vår gemensamma historia rymmer så mycket inom språk, kultur, politik, näringsliv, handel och överhuvudtaget inom alla de ömsesidiga utbyten och kontakter som har skapat dagens Norden. I Nordiska ministerrådet vill vi att både samstämmigheten och kontrasterna ska gynna vitaliteten i vårt arbete.

Därför har vi de senaste fem år arbetat intensivt med att reformera Nordiska ministerrådet. Vi vill nämligen även på 2000-talet leverera resultat som är relevanta för Nordens regeringar, näringsliv och invånare. Vi vill arbeta effektivt för att stötta statsministrarnas vision om att Norden ska vara världens mest integrerade region.

Med Nyt Norden-reformerna har vi lyckats utnyttja det momentum för förändring som för närvarande präglar det nordiska samarbetet och därmed skapa varaktiga och handgripliga resultat för Norden. Vi har utvecklat samarbetet i fackministerråden mot bakgrund av strategiska analyser. Vi har tagit nya steg i samarbetet med Nordiska rådet. Vi har utvecklat det nordiska samarbetet om internationella frågor, som bland annat kommer till uttryck i gemensamma ställningstaganden om ärenden i EU och på den globala arenan samt i ett gemensamt profileringsarbete och statsministerinitiativet *Nordic Solutions to Global Challenges*.

Med utgångspunkt i reformarbetet har vi uppnått väsentliga resultat och med de genomförda reformerna har grunden lagts för att vi genom nordiskt samarbete kan skapa stora resultat också under de kommande åren. Det nordiska projektet har aldrig varit så spännande som det är nu.

Dagfinn Høybråten

Generalsekreterare

Nordiska ministerrådet

FOTO: RICKY HOLLOY

Den här broschyren är avsedd att ge en introduktion till arbetet i Nordiska ministerrådet. Texterna är medvetet mycket kortfattade och innehåller endast de mest nödvändiga upplysningarna.

Inledning

De nordiska ländernas historia är nära sammanflätad. Länderna har snart i ett årtusende växelvis samarbetat, krigat och ingått i unioner med varandra, men har under de senaste tvåhundra åren levt under fredliga förhållanden.

Historik

Det nordiska samarbetet är världens äldsta samarbete av sitt slag. De första stegen till det nuvarande formella, politiska samarbetet togs efter andra världskriget och 1952 grundades Nordiska rådet. Nordiska ministerrådet grundades 1971 som en formalisering av de nordiska regeringarnas samarbete. Det nordiska samarbetet är, precis som FN, av mellanstatlig karaktär och kännetecknas av den konsensusprincip som råder på så gott som alla nivåer inom samarbetet. Konsensusprincipen innebär att Nordiska ministerrådet arbetar med det som de fem medlemsländerna är eniga om.

Många har svårt att skilja mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Det finns också ett nära samarbete mellan de två organisationerna. De är samlokaliserade i Köpenhamn, men är likväl två separata organi-

FOTO: UNSPLASH.COM

Helsingforsavtalet är den juridiska grunden för det officiella nordiska samarbetet. Avtalet undertecknades ursprungligen 1962 och har uppdaterats ett antal gånger. De senaste ändringarna trädde i kraft 1996.

sationer. Nordiska rådet är parlamentarikernas samarbetsorgan, medan Nordiska ministerrådet omfattar samarbetet mellan de nordiska regeringarna.

Norden – världens mest integrerade region

När Dagfinn Høybråten tillträdde som generalsekreterare för Nordiska ministerrådet 2013, fick han mandat att reformera ministerrådet. Det har sedermera lett till Nyt Norden-reformerna som godkändes av de nordiska samlagsministrarna 2014 och 2016 och implementerades åren därefter. Det övergripande syftet är att framtidssäkra det nordiska samarbetet så det även framöver levererar resultat som är relevanta för regeringarna, näringslivet och invånarna i Norden.

Baserat bland annat på reformarbetet fastställde de nordiska statsministrarna i september 2016 det överordnade målet att Norden ska vara världens mest integrerade region.

De grundläggande avtalen från samarbetets första tid (passunionen, samnordisk arbetsmarknad, gemensam utbildningsmarknad och konventionen om social trygghet) säkrade de nordiska medborgarna och företagen möjligheten att fritt bosätta sig, studera, arbeta och driva affärsverksamhet var som helst i Norden de ville – långt innan någon talade om fri rörlighet i EU.

Men också i dag genomsyras stora delar av det nordiska samarbetet av insatser för att säkerställa ett integrerat

För ytterligare information hänvisas till vår webbplats www.norden.org, där du kan läsa mer om det nordiska samarbetet i allmänhet, men också hitta utförlig information om Nordiska ministerrådet och prenumerera på nordiska nyhetsbrev.

Norden med en hög grad av mobilitet över gränserna. Det gäller exempelvis de stora utbytesprogrammen (t.ex. Nordplus, nordisk-baltiska mobilitetsprogrammet för kultur, Nordjobb), vilka år efter år möjliggör för tusentals nordiska studerande, lärare och konstnärer att flytta till ett annat nordiskt land för att studera eller arbeta en kortare eller längre period. Det gäller det centrala arbetet med att bekämpa gränshinder i Norden, som är förankrat i Gränshinderrådet. Och det gäller en mängd insatser för att förstärka rambetingelserna för mobiliteten i Norden.

Här är en ny satsning på ett nordiskt samarbete om digitalisering av central betydelse. Ett tillfälligt ministerråd för digitalisering etablerades 2017. Målet är att integrera regionen digitalt och göra digitala tjänster tillgängliga över landsgränserna och därmed underlätta för invånare och företag att röra sig fritt över gränser i Norden. Lite förenklat kan det kallas en digital passunion som gör tillvaron enklare för de många nordbor som rör sig digitalt över de nordiska landsgränserna.

Tillsammans är vi starkare

De nordiska samarbetsministrarna antog i februari 2014 en visionsdeklaration för det nordiska samarbetet och Nordiska ministerrådet. Visionen, som går under namnet *Tillsammans är vi starkare*, understryker att de gemensamma nordiska erfarenheterna kan betyda mycket för andra i en värld där vikten av regionalt samarbete ökar.

Visionen fungerar som en ledstjärna för arbetet i Nordiska ministerrådet och baseras på följande fyra grundpelare:

- Ett gränslöst Norden
- Ett innovativt Norden
- Ett synligt Norden
- Ett utåtriktat Norden

Visionen är också vägledande för användningen av den så kallade prioriteringsbudgeten, vars syfte är att finansiera nya och större satsningar inom ramen för Nordiska ministerrådets politiska prioriteringar. Prioriteringsbudgeten för 2018 uppgår till cirka 88 miljoner danska kronor, varav ungefär hälften går till att verkställa ordförandeskapets satsningar, medan de resterande medlen används till t.ex. statsministrarnas och samarbetsministrarnas prioriteringar av nya satsningar och samarbetsområden. Perioden 2017–2019 finansierar prioriteringsbudgeten bland annat en satsning som lanserats av de nordiska statsministrarna: *Nordic Solutions to Global Challenges*.

Syftet med initiativet är att främja nordiska lösningar och innovationer som kan motverka de mest pressande globala problemen. Statsministrarna vill sprida ländernas kunskaper från sex flaggskeppsprojekt med temana klimat och energilösningar, hållbar stadsutveckling, nordiska livsmedel, hälsa och jämställdhet på arbetsmarknaden. Flaggskeppsprojekten mobiliserar en bred uppsättning experter, forskare, aktörer från det privata näringslivet

samt nordiska ambassader, exportråd och internationella intressenter och tillgodoser därmed det ökande globala intresset för nordisk politik och nordiska produkter.

Likaså finansierar prioriteringsbudgeten en samnordisk insats för att profilera Norden i världen. De nordiska samarbetsministrarna godkände 2014 en strategi för den internationella profileringen och positioneringen av Norden. Under rubriken *The Nordics* genomförs gemensamma satsningar, bland annat via de nordiska ländernas ambassader runt om i världen. Fokus ligger på att göra Norden och de värderingar som präglar regionen mer kända. Därför har Nordiska ministerrådet utarbetat en digital plattform fylld med berättelser, film, fakta och bilder som illustrerar våra gemensamma nordiska värderingar i praktiken. Kärnan i branding av Norden består av fem gemensamma värderingar som skapar sammanhållning i regionen: förtroende, öppenhet, hållbarhet, innovation och jämställdhet. Med profileringsarbetet har vi vänt upp och ner på traditionell platsmarknadsföring och visar spår av Norden – *Traces of North* – i världen.

Ett annat exempel på en aktuell satsning som finansieras via prioriteringsbudgeten är det nordiska samarbetet om integration av flyktingar och invandrare. Det samarbetet är ett resultat av att alla nordiska länder stod inför stora och likartade utmaningar till följd av flyktingströmmarna 2015–2016. Det rådde enighet i den nordiska kretsen om att man med fördel kunde lära av varandras erfaren-

FOTO: UNSPLASH.COM

Det nordiska samarbetet ska fokusera på områden där en gemensam nordisk insats skapar ett mervärde för de nordiska länderna och deras medborgare.

heter med att exempelvis få flyktingar och invandrare ut i arbetslivet.

Nordisk nytta

En viktig ledstjärna för det nordiska samarbetet är begreppet nordisk nytta. De nordiska länderna har mycket att vinna genom samarbete. Med gemensamma insatser kan dessutom den nordiska genomslagskraften stärkas internationellt. Utgångspunkten är att samarbetet ska fokusera på områden där en gemensam nordisk insats skapar ett mervärde för de nordiska länderna och deras medborgare.

Utgångspunkten för all nordisk verksamhet ska vara att den uppfyller ett eller flera av följande kriterier:

- Den ska avse verksamhet som annars skulle ske i nationell regi, men där påtagliga positiva effekter kan uppnås genom gemensamma nordiska lösningar.
- Den ska manifesteras och utveckla nordisk samhörighet.
- Den ska öka nordisk kompetens och konkurrenskraft.
- Den ska stärka det nordiska inflytandet internationellt.

FOTO: NORDEN.ORG, MARY GESTRIN

Svanen är Nordens officiella logotyp. Svanen ingår som ett gemensamt element i logotypen för Nordiska ministerrådet, Nordiska rådet och alla de nordiska institutionerna samt för ministerrådets kontor i Baltikum och Ryssland. Fjädrarna representerar de fem nordiska länderna samt Färöarna, Grönland och Åland.

Organisation och struktur

Statsministrarna

Statsministrarna har det övergripande ansvaret för det nordiska regeringssamarbetet, men har inga formaliserade fasta mötestider. I praktiken – och i enlighet med Helsingforsavtalet – är ansvaret för samarbetet delegerat till de nordiska samarbetsministrarna. Nordiska statsministermöten hålls ett par gånger per år, oftast ett under tidig sommar och ett under Nordiska rådets ordinarie session.

Ministerråden

Nordiska ministerrådet består av de nordiska länderna Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. Dessutom deltar Färöarna, Grönland och Åland. Trots namnet är Nordiska ministerrådet inte ett utan flera ministerråd. Arbetet är liksom i EU uppbyggt kring olika ministerråd som är ansvariga för frågor inom ett visst fackområde. Med det tillfälliga ministerrådet för digitalisering som senaste tillskott finns det totalt elva fackministerråd. Därtill kommer ministerrådet för samarbetsministrarna (MR-SAM), som på de nordiska statsministrarnas vägnar har det överordnade ansvaret. MR-SAM har även ansvar för Nordiska ministerrådets samlade budget och en rad andra koordinerande uppgifter.

Här följer en lista över ministerråden:

Nordiska ministerrådet för arbetsliv (MR-A)

De nordiska regeringarnas samarbete inom sysselsättnings- och arbetsmarknadsområdet samt områdena arbetsmiljö och arbetsrätt leds av de nordiska arbets- och sysselsättningsministrarna.

Nordiska ministerrådet för ekonomi- och finanspolitik (MR-FINANS)

Samarbetet lägger grunden för att främja nordiska intressen internationellt och för en mer omfattande global ekonomisk integration.

Nordiska ministerrådet för fiske, vattenbruk, jordbruk, livsmedel och skogsbruk (MR-FJLS)

MR-FJLS är ett ministerråd med fyra politikområden. De huvudsakliga uppgifterna består i att främja en hållbar användning av naturtillgångar och genetiska resurser.

Nordiska ministerrådet för jämställdhet (MR-JÄM)

De nordiska ländernas gemensamma kulturhistoria och demokratiska traditioner har gjort det möjligt att utveckla ett nära och konstruktivt samarbete inom jämställdhetsområdet.

Nordiska ministerrådet för kultur (MR-K)

Ministerrådet har ansvaret för det nordiska kultursamarbetet inom Nordiska ministerrådet. Ett av de överordnade målen är att främja mångfalden av kulturuttryck och att förmedla kunskap om konstnärer och deras arbete över gränserna.

Nordiska ministerrådet för lagsamarbete (MR-LAG)

Det juridiska samarbetet är ett verktyg för de nordiska länderna i arbetet med att främja grundläggande gemensamma principer inom nordisk lagstiftning.

Nordiska ministerrådet för miljö och klimat (MR-MK)

Det nordiska miljö- och klimatsamarbetet ska bland annat bidra till att bevara och förbättra miljö- och livskvalitet i Norden och påverka det regionala och internationella klimat- och miljöarbetet.

Nordiska ministerrådet för social- och hälsopolitik (MR-S)

Det nordiska samarbetet inom social- och hälsoområdet är baserat på gemensamma värderingar som utgör fundamentet i den nordiska välfärdsmodellen.

Nordiska ministerrådet för samarbetsministrarna (MR-SAM)

De nordiska samarbetsministrarna ansvarar på uppdrag av statsministrarna och i enlighet med Helsingforsavtalet för samordningen av det nordiska regeringssamarbetet.

Nordiska ministerrådet för utbildning och forskning (MR-U)

Ministerrådet ska medverka till att säkerställa att Norden har en ledande position som kunskaps- och kompetensregion.

Nordiska ministerrådet för hållbar tillväxt (MR-TILLVÄXT)

De nordiska ländernas samarbete inom näringsliv, energi och regionalpolitik ska bidra till att säkerställa en fortsatt god tillväxt i regionen.

Nordiska ministerrådet för digitalisering (MR-DIGITAL)

MR-SAM beslutade den 22 juni 2017 att etablera ett tillfälligt ministerråd för digitalisering för perioden 2017–2020. Målet är att integrera regionen digitalt och i samarbete med de baltiska staterna säkerställa en nordisk-baltisk region som är digital föregångare.

Alla beslut inom ministerråden fattas utifrån en konsensusprincip, vilket betyder att alla länder ska vara eniga. Fackministerråden träffas en till två gånger om året, medan samarbetsministrarna vanligtvis håller fyra till fem möten per år. Beslut fattas genom omröstning vid mötena eller genom så kallad skriftlig procedur när ärendet är moget för beslut.

Ordförandeskapet

Ansaret för ordförandeskapet inom Nordiska ministerrådet är roterande och de fem länderna sköter uppdraget i en bestämd turordning. Även Nordiska rådet har roterande ordförandeskap – dock har samma land aldrig ordförandeskapet samtidigt i de båda organisationerna.

Ordförandeskapets roll i Nordiska ministerrådet är att leda det praktiska arbetet inom samsarbetsområdena. Som stöd för detta utformas ett ordförandeskapsprogram som är vägledande för stora delar av det nordiska samarbetet under året. Programmet presenteras vanligtvis under Nordiska rådets ordinarie session i oktober/november. Ordförandeskapslandet ansvarar även för att genomföra prioriterade projekt. För det ändamålet disponerar ordförandeskapet över en del av den så kallade prioriteringsbudgeten. Alla möten i både ministerråd och ämbetsmannakommittéer leds av ordförandeskapet.

Färöarna, Grönland och Åland

I enlighet med Helsingforsavtalet deltar Färöarna, Grönland och Åland i ministerrådets arbete. De nordiska samarbetsministrarna antog 2007 ett beslut om att stärka Färöarnas, Grönlands och Ålands roll i det nordiska samarbetet utgående från det så kallade Ålandsdokumentet. Det innebär bland annat att Färöarna, Grönland och Åland kan leda ordet vid ministerrådsmöten, i ämbetsmannakommittéer och i arbetsgrupper samt att de kan leda möten när Danmark respektive Finland har ordförandeskapet. De har alltid rätt att delta på möten och yttra sig, men har ingen formell rösträtt.

Ämbetsmannakommittéerna

Till varje ministerråd hör en eller i några enstaka fall flera ämbetsmannakommittéer. Ämbetsmannakommittéernas roll är att förbereda och följa upp de ärenden som behandlas i ministerråden. Nordiska samarbetskommittén (NSK) bistår de nordiska samarbetsministrarna (MR-SAM) och har ett motsvarande övergripande ansvar för det nordiska samarbetet. Ämbetsmannakommittéerna består av nationella tjänstemän som fungerar som ministrarnas ställföreträdare.

För att kunna sköta det mer konkreta arbetet träffas ämbetsmannakommittéerna oftare än ministerråden, vanligtvis håller man möten fyra till åtta gånger per år.

Generalsekreterarens roll och initiativrätten

Nordiska ministerrådets generalsekreterare utses av de nordiska regeringarna. Generalsekreterarens roll är att leda sekretariatets arbete. Ordförandeskapets och generalsekreterarens arbete sker enligt riktlinjer utarbetade av Nordiska samarbetskommittén (NSK), men generalsekreteraren har enligt arbetsordningen för Nordiska ministerrådet rätt och plikt att ta egna initiativ som han anser nödvändiga för att utveckla samarbetet. Detta kallas för initiativrätten och gäller hela sekretariatets arbete. Sekretariatet har alltså inte bara en passiv roll som praktisk samordnare för beslut tagna i ministerråden och ämbetsmannakommittéerna, utan ska också själv komma med förslag och spela en aktiv roll i att driva samarbetet framåt.

Sekretariatet

Nordiska ministerrådets sekretariat i Köpenhamn har ansvaret för den dagliga driften av det nordiska regeringssamarbetet under ledning av generalsekreteraren. Huvuduppgiften är att förbereda ärenden som tas upp i ämbetsmannakommittéerna och ministerråden. Dessutom ansvarar sekretariatet för att fattade beslut blir genomförda. Ungefär 130 personer från hela Norden arbetar vid sekretariatet.

Sekretariatet antog i december 2013 följande missionsförklaring:

Nordiska ministerrådets sekretariat är ett redskap för att förverkliga samarbetet mellan de nordiska regeringarna. Vi ska bidra till resultat som skapar mervärde och gör Norden synligt inåt och utåt genom att

- initiera, verkställa och följa upp politiska beslut
- utveckla kunskap till grund för gemensamma lösningar
- bygga nätverk för utbyte av erfarenheter och idéer.

Missionen är ett sätt att förverkliga de nordiska samarbetsministrarnas vision *Tillsammans är vi starkare* i det dagliga arbetet vid sekretariatet.

Arbetet vid sekretariatet är uppdelat på sex olika avdelningar, av vilka tre är fackavdelningar med ansvar för fackministerråden. På varje avdelning finns en avdelningschef, ett antal seniorrådgivare och rådgivare, koordinators samt studentmedarbetare. Dessutom finns projektanställda på kortare tidsperioder som arbetar med tidsbegränsade arbetsuppgifter.

Generalsekreterarens kontor (GSK) bistår generalsekreteraren i hans ansvar för att leda och samordna sekretariatets arbete under ledning av stabschefen. GSK:s arbete betjänar även MR-SAM och Nordiska samarbetskommittén (NSK). De övriga ministerråden betjänas av fackavdelning-

arna och avdelningen för HR, administration och juridik (HRAJ):

- **Avdelningen för kultur och resurser (KR)** ansvarar för MR-K, MR-FJLS och MR-JÄM.
- **Avdelningen för kunskap och välfärd (KV)** ansvarar för MR-U och MR-S.
- **Avdelningen för tillväxt och klimat (VK)** ansvarar för MR-TILLVÄXT, MR-A, MR-MK och MR-FINANS.
- **Avdelningen för HR, administration och juridik (HRAJ)** ansvarar för MR-LAG.

Det finns därutöver en kommunikationsavdelning (KOMM), som ansvarar för kommunikations- och informationsarbetet. Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet samarbetar om den kommunikationsmässiga uppgiften och har valt att utnyttja de gemensamma resurserna till att uppnå den största möjliga offentliga genomslagskraften för det officiella nordiska samarbetet. Detta arbete synliggörs bland annat via webbplatsen **www.norden.org**, som är gemensam för Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet.

Som ett led i reformarbetet har en analys- och statistik-enhet inrättats vid Generalsekreterarens kontor. Analys- och statistikenheten tar fram analyser och utredningar som bidrar till att skapa debatt om Norden och det nordiska samarbetet. Vidare understöder enheten sekretariatet i dess roll som motor i det nordiska samarbetet, bland annat genom att underbygga förslag med statistiskt material.

Det strävas efter en jämn fördelning mellan de nordiska länderna vid personalrekrytering utan att ge avkall på kompetens. Alla anställda vid Nordiska ministerrådets sekretariat är anställda på tidsbegränsade kontrakt och kan arbeta i organisationen i högst åtta år.

Nordiska institutioner och samarbetsorgan

En stor del av det nordiska samarbetet sker genom institutioner placerade i de olika nordiska länderna. Det nordiska samarbetet finansierar 12 institutioner och har omkring 20 samarbetsorgan. En dryg tredjedel av ministerrådets totala budget går till denna verksamhet. Institutionerna driver verksamhet inom specifika områden som definieras av de nordiska regeringarna. Institutionerna finansieras helt eller delvis av Nordiska ministerrådet, i de flesta fall är andelen över 50 procent. Övrig finansiering kommer främst från nationella statliga medel, men även genom EU-medel och andra bidrag.

Institutionerna spelar en viktig roll i genomförandet av den nordiska politiken och med Nytt Norden-reformerna har de knutits närmare samman med det politiska arbetet och sekretariatet i övrigt. Institutionsledarna deltar tillsammans med sekretariatets avdelningschefer i en utvidgad ledningsgrupp som träffas ungefär en gång i kvartalet.

De nordiska institutionerna är:

- Nordens hus i Reykjavik (NOREY)
- Nordens hus på Färöarna (NLH)
- Nordens institut i Grönland (NAPA)
- Nordens institut på Åland (NIPÅ)
- Nordisk kulturkontakt (NKK) (Helsingfors)
- Nordregio (Stockholm)
- Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (NIVA) (Helsingfors)
- NordForsk (Oslo)
- Nordic Innovation (Oslo)
- Nordisk energiforskning (NEF) (Oslo)
- Nordens välfärdscenter (NVC) (Stockholm och Helsingfors)
- Nordiskt genresurscenter (NordGen) (Alnarp, Ås, Svalbard)

Förutom institutionerna finns ett antal samarbetsorgan som har en lösare anknytning till Nordiska ministerrådet. Samarbetsorganen är helt eller delvis finansierade av Nordiska ministerrådet.

Exempel på samarbetsorgan:

- Miljömärket Svanen
- Nordisk Film & TV Fond
- Nordiska kulturfonden (NKF)
- Nordiska miljöfinansieringsbolaget
- Nordiskt Atlantsamarbete (NORA)

Nordiska ministerrådets internationella samarbete

Nordiska rådet har ett nära samarbete med en rad internationella, regionala och nationella organisationer i och utanför Norden. Utveckling och tillväxt i Östersjöregionen fyller en stor del av det internationella arbetet. Nordiska ministerrådet deltar i och bidrar till bland annat genomförandet av EU:s Östersjöstrategi och den nordliga dimensionen. Därutöver strävar Nordiska ministerrådet efter att delta i andra relevanta sammanhang inom EU, FN-processer med flera.

Nordiska ministerrådet har i många år haft ett tätt samarbete med Estland, Lettland, Litauen och nordvästra Ryssland. Nordiska ministerrådet har kontor i Tallinn, Riga, Vilnius och i nordvästra Ryssland (Sankt Petersburg). Detta arbete inleddes under första halvan av 1990-talet och då låg fokus på utbyte av information om Norden. Under senare år har samarbetet dock utvecklats och utvidgats.

Fokusområden för samarbetet i Baltikum är bland annat innovation, migration och integration, förstärkande av välfärd och demokrati, bekämpande av människohandel och organiserad kriminalitet samt miljö- och klimatfrågor. Under de senaste åren har Nordiska ministerrådet understött utbredningen av balanserade ryskspråkiga medier i de baltiska länderna.

Nordiska ministerrådet har observatörsstatus i Arktiska rådet och har möjlighet att förstärka de nordiska ländernas samarbete i det sammanhanget.

Nordiska ministerrådets projektsamarbete i Ryssland genomförs nu med hjälp från nordiska förvaltningsorgan, eftersom kontoret i nordvästra Ryssland sedan 2015 har varit registrerat som "utländsk agent" till följd av rysk lagstiftning. Samarbetet omfattar bland annat främjande av forskning, parlamentarikerutbyte, medie- och journalist-aktiviteter, miljö och klimat, hälsa och sjukdomsförebyggande samt informationsaktiviteter om Norden och det nordiska samarbetet. Kontoret har skurits ned kraftigt och har inte längre ansvar för projekt eller annan utåtriktad verksamhet. Nordiska ministerrådet är inte enigt med den företagna registreringen, som försvårar ett viktigt samarbete mellan grannländer, och man har kontaktat ryska myndigheter för att få kontorets status ändrad.

Nordiska ministerrådet har observatörsstatus i Arktiska rådet och har möjlighet att förstärka de nordiska ländernas samarbete i det sammanhanget. Dessutom samarbetar man med de övriga länderna kring Arktis. Ministerrådet håller på att utveckla samarbetet med grannarna i väst, däribland USA och Kanada. Likaså utvecklas ett samarbete med Kina med fokus på områden av gemensamt intresse, bland annat innovation, hållbar utveckling, turism, välfärdslösningar och kultursamarbete. Nordiska ministerrådet ses ofta som en förebild inom regionalt samarbete och bjuds därför flitigt in till föreläsningar och konferenser.

FOTO: UNSPLASH.COM

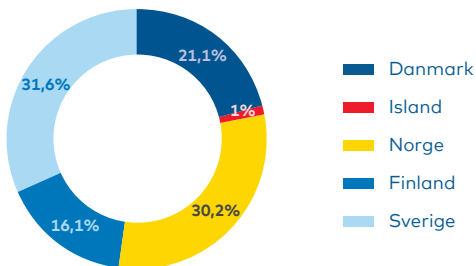
Det nordiska samarbetet kostar årligen cirka 37 danska kronor per invånare i Norden.

Det praktiska arbetet

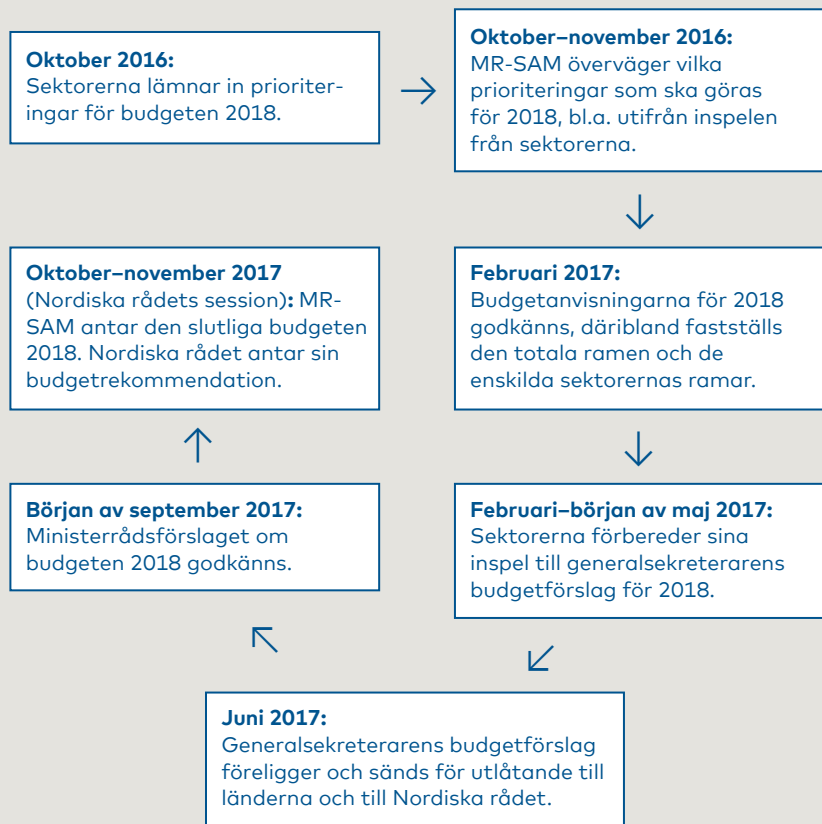
Budgetprocessen

Budgeten för Nordiska ministerrådet uppgår till ungefär en miljard danska kronor. Finansieringen sker nästan uteslutande genom bidrag från de nordiska länderna enligt en fördelningsnyckel som baseras på ländernas andel av den totala nordiska bruttonationalinkomsten. Fördelningsnyckeln visas nedan:

Fördelningsnyckel 2018, % av BNI

Budgeten 2018 fastställs enligt följande process

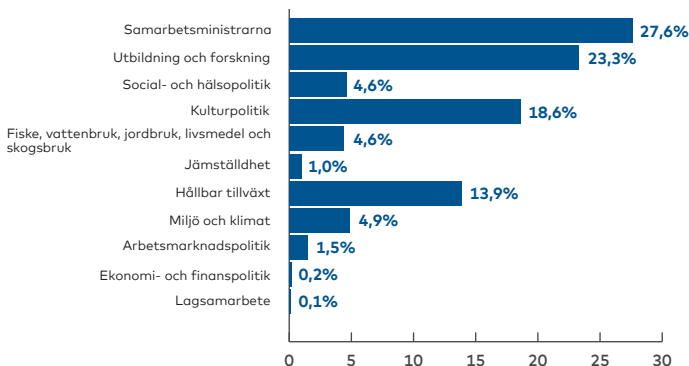
Budgeten ska godkännas av både Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet. Under processens gång hålls flera möten med Nordiska rådet om budgeten 2018, bland annat för att fastställa prioriteringarna.

Exempel på budget – Budget 2018

Som det framgår av tabellen nedan utgör samarbetsministrarnas budget den största ramen, men en mängd medel överförs till de övriga ministerråden via den så kallade prioriteringsbudgeten (jfr s. 16), som används till att sätta igång exempelvis tvärgående satsningar med relevans för det nordiska samarbetet. Samarbetsministrarnas ram omfattar också det internationella området samt ministerrådssekretariatet och informationsaktiviteter. Det vill säga i huvudsak områden som inte naturligt hör till något av de övriga ministerråden.

Därutöver har ramarna för utbildning och forskning, kultur samt närings-, energi- och regionalpolitik (Hållbar tillväxt) de största budgetarna.

Fördelning av den nordiska budgeten per ministerråd, %

Samarbetet mellan ordförandeskapet och sekretariatet

Samarbetet mellan ordförandeskap och sekretariat ska bygga på ett nära samarbete och ömsesidigt förtroende. Ordförandeskapet och sekretariatet bör hålla varandra informerade om alla väsentliga pågående aktiviteter och initiativ. Mötesdagordningar formuleras i nära samråd mellan ordförandeskapet och sekretariatet baserat på förslag från sekretariatet. Sekretariatet ansvarar för att kalla in till möten samt för att utarbeta och skicka ut mötesmaterial. Ordförandeskapet och sekretariatet bör före mötena informera varandra om förslag som de vill lägga fram vid möten i ministerråd eller ämbetsmannakommittéer.

Det tvärgående samarbetet

Det finns ett antal projekt som överskrider de traditionella sektorsgränserna och därför involverar flera ministerråd och avdelningar. Dessa projekt koordineras av en rådgivare som ser till att involvera alla relevanta fackområden. Bland dessa kan nämnas Nordiska barn- och ungdomskommittén (NORDBUK) samt arbetsgrupperna för hållbar utveckling, människohandel och arbete med jämställdhetsintegrering.

Språkhanteringen i Nordiska ministerrådet

Alla som anställs vid Nordiska ministerrådet förväntas tala och skriva ett av de skandinaviska språken (danska, norska eller svenska). Dessa språk är enligt långvarig praxis Nordiska ministerrådets officiella arbetsspråk. Vissa dokument översätts till finska, isländska och engelska. Ministerrådsmöten och andra möten tolkas vid behov. Hanteringen av detta arbete sköts av en tolk- och översättarenhet, placerad på kommunikationsavdelningen vid Nordiska ministerrådets sekretariat. Engelska används som arbetsspråk i internationella sammanhang.

FOTO: NORDEN.ORG, MAGNUS FRÖDERBERG

Arbetet i Nordiska rådet regleras av Helsingforsavtalet från 1962. Foto från den finska riksdagen under Nordiska rådets session i Helsingfors.

Nordiska rådet

Om Nordiska rådet

Nordiska rådet arbetar liksom Nordiska ministerrådet för att främja nordisk nytta, men på parlamentarisk nivå. Detta görs främst genom att lägga fram förslag och genom att påverka och ge råd till de nordiska regeringarna i form av uttalanden och frågor. De viktigaste arbetsredskapen för att göra detta är förslag och frågor som kan riktas antingen till Nordiska ministerrådet eller till en eller flera av de nordiska regeringarna.

Nordiska rådet består av 87 parlamentariker från de nordiska länderna. Plenarförsamlingen är Nordiska rådets högsta beslutande organ. Nordiska rådet tar beslut eller uttalar sig vid någon av de två årliga sessionerna. Den ordinarie sessionen hålls i slutet av oktober eller början av november. Därutöver hålls en temasession på våren. Som tidigare nämnts godkänner Nordiska rådet Nordiska ministerrådets budget vid den ordinarie sessionen. Nordiska rådets presidium är det beslutande organet mellan sessionerna. Under presidiet arbetar fyra utskott inom olika fackområden. Samarbetet mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet sker i flera olika former.

Ärenden som involverar Nordiska rådet

Rekommendationer, framställningar och betänkanden

Rekommendationer och framställningar är förslag som utarbetas av Nordiska rådet och läggs fram till Nordiska ministerrådet eller till en eller flera av de nordiska ländernas regeringar. Huvudregeln är att sekretariatet ansvarar för att besvara de rekommendationer som ställs till Nordiska ministerrådet och ordförandeskapet ansvarar för att besvara dem som ställs till ländernas regeringar. Rekommendationerna delegeras ut till avdelningarna på sekretariatet som koordinerar svar (även kallat meddelanden) inom sina respektive områden. Svaren ska godkännas av relevant ministerråd, och är frågan tvärsektoriell ska ansvarig fackrådgivare involvera andra relevanta sektorer.

Till följd av den nya processen som beslöts av samarbetsministrarna och Nordiska rådets presidium i februari 2015 ska rekommendationerna besvaras löpande inom 12 veckor. I svaren anges om Nordiska ministerrådet anser att rekommendationen är uppfylld, delvis uppfylld eller inte kan tillmötesgå. Nordiska rådet beslutar baserat på svaret om man anser att svaret är tillräckligt, varefter behandlingen av rekommendationen avslutas, eller om man önskar upprätthålla rekommendationen.

Om Nordiska rådet väljer att upprätthålla rekommendationen inleds en politisk dialog – vanligen genom att en minister från ordförandeskapslandet diskuterar rekomen-

dationen på ett relevant utskottsmöte eller på en session. Efter den politiska dialogen är rekommendationen färdigbehandlad.

Nordiska rådet avger betänkanden om bland annat revisionsberättelser från Nordiska ministerrådet. Detta är en del av den kontroll- och uppföljningsfunktion som Nordiska rådet har gentemot ministerrådet.

Skriftliga frågor

Medlemmar i Nordiska rådet har rätt att ställa frågor till regeringarna eller Nordiska ministerrådet. Frågan ska röra det nordiska samarbetet och inte vara av nationell karaktär. En skriftlig fråga ska vara besvarad inom sex veckor.

Ministerrådsförslag

Ministerrådsförslag är omvänt de förslag som Nordiska ministerrådet eller en av de nordiska regeringarna riktar till Nordiska rådet, i vanliga fall i samband med sessionerna. Problemställningarna ska vara av större och viktigare karaktär. De kan exempelvis handla om budgetar och olika handlingsplaner, och de ska därtill vara nationellt förankrade även om ministerrådet formellt står som avsändare.

Nordiska

FOTO: NORDEN.ORG, MAGNUS FRÖDERBERG

Nordiska rådets priser bidrar till att synliggöra det täta nordiska kultursamarbetet. Syftet med kulturpriserna är att öka intresset för de nordiska ländernas litteratur, språk, musik och film. Miljöpriset belönar extraordinära insatser för det hållbara Norden.

Nordiska rådets priser

Nordiska rådet delar varje år ut ett litteraturpris, ett musikpris, ett filmpris och ett miljöpris. Det senaste tillskottet är ett barn- och ungdomslitteraturpris som delas ut sedan 2013. Prisutdelningen sker under en tv-sänd ceremoni.

Syftet med Nordiska rådets priser är att öka intresset för de nordiska ländernas litteratur, språk, musik och film. Miljöpriset ges till personer eller organisationer som har tagit speciella initiativ på natur- och miljöskyddsområdet. Varje pris uppgår till 350 000 danska kronor. Det är Nordiska ministerrådet som ansvarar för administrationen av priserna.

Centrala dokument och förkortningar

Dokument och system som är nyttiga att känna till

Helsingforsavtalet – Samarbetsöverenskommelse mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige.

Rättsställningsavtalet för sekretariaten – Avtal om den rättsliga ställningen för Nordiska ministerrådets sekretariat och Nordiska rådets presidiesekretariat.

Rättsställningsavtalet för institutionerna – Avtal mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om den rättsliga ställningen för samnordiska institutioner och deras anställda.

Arbetsordning för Nordiska ministerrådet

Arbetsordning för Nordiska ministerrådets sekretariat

Institutionshandboken – Handbok i hur institutioner regleras.

www.norden.org

Webbplats för det officiella nordiska samarbetet i både Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet. Här finns nyheter och information om arrangemang, och också publikationer och utförligare information om det nordiska samarbetet. Webbplatsen innehåller även kontaktinformation till relevanta personer.

Förkortningar

CBSS	Council of the Baltic Sea States
GSK	Generalsekreterarens kontor (Nordiska ministerrådet)
HRAJ	Avdelningen för HR, administration och juridik
KOMM	Kommunikationsavdelningen
KR	Avdelningen för kultur och resurser
KV	Avdelningen för kunskap och välfärd
MR-A	Ministerrådet för arbetsliv
MR-DIGITAL	Ministerrådet för digitalisering
MR-FINANS	Ministerrådet för ekonomi- och finanspolitik
MR-FJLS	Ministerrådet för fiske, vattenbruk, jordbruk, livsmedel och skogsbruk
MR-JÄM	Ministerrådet för jämställdhet
MR-K	Ministerrådet för kultur
MR-LAG	Ministerrådet för lagsamarbete
MR-MK	Ministerrådet för miljö och klimat
MR-TILLVÄXT	Ministerrådet för hållbar tillväxt
MR-S	Ministerrådet för social- och hälsopolitik
MR-SAM	Ministerrådet för samarbetsministrarna
MR-U	Ministerrådet för utbildning och forskning
NMRS	Nordiska ministerrådets sekretariat
NR	Nordiska rådet
NSK	Nordiska samarbetskommittén
VK	Avdelningen för tillväxt och klimat
ÄK/EK-xx	Ämbetsmannakommittéer

Nordiska ministerrådet
Nordens Hus
Ved Stranden 18
DK-1061 København K
www.norden.org

ANP 2018:795
ISBN 978-92-893-5721-0 (PRINT)
ISBN 978-92-893-5722-7 (PDF)
ISBN 978-92-893-5723-4 (EPUB)